

LAPSEN HYVÄ TILANNE –NEUVONPIDON TAUSTAA

Johdanto

Suurin osa erotilanteista sujuu hyvin, mutta osa niistä hankaloituu eri syistä. Näissä tilanteissa usein molemmilla vanhemmilla on huolta lapsista, mutta usein vähän eri asioista tai näkökulmista tai näkemykset eroavat siinä, mikä on lapselle hyväksi. Tällöin erotilanteet voivat pitkittyä ja hankaloitua, ja lapsen tilanne arjessa vaikeutua. Pitkittynyt ja konfliktoitunut ero muuttaa perhesuhteita ja lapsen elämää. Useissa tutkimuksissa on todettu, ettei lapsen ääni tule riittävästi huomioiduksi auttamispalveluissa, minkä lisäksi työntekijöillä on tarve uudentilanteille työtavoille lasten kanssa työskentelyyn. (Muukkonen & Vaitomaa 2021.) Länsirannikon Osaamis- ja tukikeskus (OT) on pilotoinut vaativiin ero- ja huoltoriitoihin Lapsen hyvä tilanne – neuvonpidon, vastaamaan esiin nouseviin tarpeisiin. Neuvonpidon tärkeimpänä tavoitteena on lapsen oikeuksien toteutuminen ja hyvä arki lapselle.

Vaativat erotilanteet Suomessa

Vanhempien ero koskettaa vuositasolla noin 30 000 lasta. Sosiaalitoimen vahvistamia sopimuksia lapsen asumisesta, tapaamisoikeudesta ja huollosta tehdään vuosittain noin 25 000. Tuomioistuimiin tulee vuosittain vireille noin 3200 erillistä lapsen huoltoa, asumista ja/tai tapaamisoikeuteen liittyvää asiaa. Tuomioistuinten päätösten jälkeen koskevia täytäntöönpanoriitoja käsitellään vuositasolla noin 400. Kaikkein vaativimpia erotilanteita tuomioistuinten käsittelyistä on arvion mukaan noin 100. Nämä luvut eivät kerro vaativien erojen ja huoltoriitojen osuutta. (THL 2023b.) Kansallisissa ja kansainvälisissä tutkimuksissa on arvioitu, että erittäin konfliktoituneita eroja on noin 10 prosenttia. (Rautio ym. 2021.)

Suurin osa vanhemmista kykenee keskenään sopimaan lapsen arkeen ja kasvatukseen liittyvistä asioista. (Vaitomaa ym. 2021.) Vaativien erojen kohdalla erotilanteisiin kytkeytyy huolto- ja tapaamisriidan lisäksi erilaisia lasta vaarantavia riskitekijöitä ja juridisoitunut eroprosessi, jossa viranomaistiedon merkitys korostuu. (THL 2023b.) Vaativissa lastensuojelupalveluissa asiakkaan tilanne kuvastuu kompleksisena. Kompleksisuus kuvastaa sitä, miten lasten ja nuorten ongelmat näyttäytyvät tarpeiden ja ongelmien moninaisuutena, päällekkäisyytenä ja ongelmien yhteen kietoutuvuutena (Yliruka ym. 2018.). OT-keskuksessa vaativuutta ja kompleksisuutta jäsenetään Cynefin -viitekehyksen kautta. Kompleksisissa tilanteissa ”ei tiedetä, mitä ei tiedetä”. Työskentelyssä olennaista on havaita ja tutkia erilaisia lainalaisuuksia, jolloin yhteisen työn ja vuorovaikutuksen tarve korostuu. (Halila ym. 2021.)

Lasten ja nuorten vaativimpien palvelujen osaamis- ja tukikeskuksia valmistelevalle työryhmän raportissa (2021) OT-keskusten yhdeksi tehtäväksi nostettiin esiin vaativa eroauttaminen. Ensi- ja turvakotien liiton Turvassa-hankkeen aikana havaittiin, että psykososiaalisille pitkittyneille huoltoriidoille näyttää olevan tyypillistä se, että asiakkailla on asiakkuus samanaikaisesti moniin eri palveluihin. Pitkittyneet huoltoriidat ovat kuormittavia, koska räätälöityjä auttamiskeinoja ei ole. Konflikti on saattanut kestää useita vuosia ja asiakkaat kokevat, etteivät ole tulleet autetuiksi. Näiden perheiden lapsilla on riski myönteisen kasvun ja kehityksen vaarantumiseen.

Hankkeen kokemusten pohjalta jatkossa tarvitaan OT-keskuksia tueksi vaativan eroauttamisen työhön. Vaativiin eroihin keskittyvät moniammatilliset työryhmät ja osaamisen keskittymä tarvitaan jokaiseen OT-keskukseen. Tarvitaan moniammatillinen riskinarvio ja eroperheen auttamisen suunnitelma. Työntekijöiden yhteinen tilanteen määrittely on tärkeää, eikä huoltoriita saa olla este avun saamiselle. Yhteistyökäytäntöjen kehittäminen vaativissa erotilanteissa eri tahojen välillä on välttämätöntä, koska nykyisin toimivia käytäntöjä ja työskentelymenetelmiä ei ole. Kaikki eroperheen osapuolet, myös läheiset tarvitaan osallistumaan työskentelyyn (Halila ym. 2021.).

OT-keskuksen tarkoituksena on kehittää monialaisia ja integratiivisia palveluita lapsille ja nuorille perheineen sekä tukea ammattilaisia verkostomaisella toimintatavalla vastaten vaativimman tason asiakastarpeisiin ja palveluvajeisiin (OT 2021). Länsirannikon OT-keskushankkeen tehtävänä on ammattilaisten osaamisen vahvistaminen. OT-työssä on tunnistettu alueellisia eroja vaativan erotyön tuessa Länsi-Suomen yhteistyöalueella. Varsinais-Suomen alueella työntekijöiden tukena on Barnahus -työ sekä Turun ensi- ja turvakotiyhdistyksen konsultaatioryhmä. Pohjanmaalla ja Satakunnasta tällainen rakenne puuttuu. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti OT-keskustyön kautta tarjottiin Pohjanmaan ja Satakunnan hyvinvointialueille osaamisen täydentämistä vaativiin erotilanteisiin ja huoltoriitoihin liittyen kouluttamalla alueiden asiantuntijoita Lapsen hyvä tilanne –neuvonpitoon. Tällä koulutuskokonaisuudella Länsirannikon OT-keskustoimijat pyrkivät tarjoamaan vastauksia puuttuviin palvelutarpeisiin.

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus erityiseen suojeluun. Lapsen oikeuksista säännellään YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa (1999) ja Suomen perustuslaissa (731/1999). Lisäksi lapsenhuoltolaki (HE 88/2018) velvoittaa molempia huoltajia suojelemaan lasta kaikenlaiselta henkiseltä ja ruumiilliselta väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Viranomaisten on harkittava, miten huoltajat tai vanhemmat toteuttavat velvoitetta sekä millaiset heidän voimavaransa siihen ovat. (THL 2023b). Lapsenhuoltolaki velvoittaa lapsen suojeluun, mutta tarvittavan avun saaminen ero- ja huoltoriidoissa on hankalaa. Tämä ristiriita huomioiden voidaan todeta, ettei lain henki voi toteutua, mikäli vanhemmat eivät saa apua ja tukea sekä jäävät yksin vaikean ero- ja huoltoriidan keskellä. (Vaitomaa ym. 2021.)

Vaativat ja konfliktoituneet erot tulee käsittää henkisenä väkivaltana, jolla on lapsen kaltoinkohtelevia vaikutuksia. (Nikupeteri & Laitinen 2021). Vaikeassa erossa riidan kohteena on lapsi ja hänen suhteensa vanhempiinsa. Lapsi saattaa joutua lojaliteettiristiriitaan, jossa hän joutuu valitsemaan isän tai äidin kannan mukaan. Riskinä saattaa olla myös se, että tilanteita käsitellään vanhempien välisen riitelyn näkökulmasta, eikä lapsi tule kohdatuksi tarpeineen. Vanhemmat eivät välttämättä näe riitaisissa erotilanteissa oman toimintansa aiheuttamaa haittaa lapselle tai omaa rooliaan ongelmassa. Lapselle avun saaminen edellyttää palvelujärjestelmän ja yksittäisen työntekijän joustavuutta ja vaativien erotilanteiden tarkastelua lapsen näkökulmasta. (THL 2023b.) Lapsen näkökulmasta keskeistä on lapsen osallisuus.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että lapsen kokemus osallisuudesta on tärkeä, sillä se lisää lapsen hyvinvoinnin ja turvallisuuden tunnetta sekä parantaa tulevaisuudessa mahdollisuuksia hoidon ja huolenpidon onnistumiseen. (Toivonen & Pollari 2018). Lapsen osallisuudella tarkoitetaan kokemusta nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta (Kiili 2006 ym; Stenvall 2018). Pienikin lapsi pystyy ilmaisemaan itseään (Hyvärinen & Pösö 2018), jos hänelle annetaan siihen mahdollisuus. Vanhemmat ja työntekijät määrittelevät usein lapsen osallistumisen mahdollisuudet (Stafford ym. 2021). Usein vaativissa erotilanteissa lapsi ei tule kohdatuksi vanhemman eikä työntekijän toimesta. Lapsen kohtaamista saatetaan arastella (Juusola & Vehkaoja 2018) ja vanhemmat eivät välttämättä huomaa eron tai oman toimintansa aiheuttamaa haittaa lapsen näkökulmasta (THL 2023b).

Ammattilaisten saattaa olla haastava tunnistaa vaativiin erotilanteisiin liittyviä riskejä (Ensi- ja turvakotien liitto 2020), mutta riskien tunnistaminen on keskeistä lapsen suojelemisessa ja avun antamisessa. Riskiarvioinnin tavoitteena on luoda moniammatillinen kokonaiskuva perheen tilanteesta ja lasta vaarantavista tekijöistä. Yhdessä sovitaan tavoitteet ja jatkotoimenpiteet. Riskiarvioinnilla on mahdollista ehkäistä erotilanteen tai väkivallan syveneminen ja pitkittyminen. (THL 2023b.) Riskiarviointi mahdollistaa myös suojaavien tekijöiden näkyväksi tulemistä ja vahvistamista.

Kuten aiemmin mainittiin OT-keskuksissa tehtävän työn lähtökohtana ja perustana on lasten oikeuksien toteutuminen kaikissa tilanteissa. Kaikella toiminnalla ja suunnittelulla tähdätään siihen, ettei yksikään lapsi jää vaille suojelua, huolenpitoa ja tarvitsemiaan palveluita. OT-keskustyöllä varmistetaan, että vaativan

erityistason palveluita tarvitsevat lapset ja perheet tulevat autetuksi omissa yksilöllisissä tarpeissaan ja kompleksisissa tilanteissaan tutkimusnäyttöön perustuvilla käytänteillä ja ohjelmilla. (OT 2021.)

Monialainen yhteistyö vaativissa ero- ja huoltoriidoissa

Vaikeille ero- ja huoltoriidoille on tyypillistä, että niihin on kytkeytynyt samanaikaisesti monta prosessia ja monta toimijatahoa, minkä lisäksi ongelmat ovat pitkäaikaisia ja useat eri asiat kuormittavat lasta sekä vanhempia samanaikaisesti. (Hautala & Ritala-Koskinen 2022). Konfliktitilanteiden kanssa työskenteleminen edellyttää ammattilaisilta riittävää ymmärrystä ja perehtyneisyyttä ilmiötä koskevaan lainsäädäntöön, tutkimustietoon, auttamisen muotoihin ja verkostoihin.

Monimutkaiset ja erityistä osaamista edellyttävät asiakastilanteet sosiaalityössä -raportissa vaativat huolto- ja tapaamisriidat koettiin monimutkaisiksi ja epäselviksi. Kaikkia vastanneita ammattilaisia yhdisti neuvottomuus huolto- ja/tai tapaamisriidan edessä ja vastaajat kokivat, että vanhemmat ja lapset eivät tulleet autetuksi ja kiistely lapsista jatkui. Koettiin myös, ettei toimijoilla ollut osaamista riittävästi aikuisten ongelmista, kuten psykiatrisista sairauksista ja psykopatologiasta. Kyseessä on usein juridisoituneet prosessit, joita pyritään ratkomaan monitoimijaisesti, eikä siltikään päästä lapsen kannalta hyvään lopputulokseen. Raportissa todettiin, että vaativat ero- ja huoltoriidat tarvitsevat tuekseen viranomaisten yhteistyötä (Yliruka ym. 2018.) Mikäli yhteinen työ ei laadukkaasti onnistu, tieto ammattilaisten välillä ei liiku tai se on puutteellista, on vaarana, että eri tahot, jotka työskentelevät perheenjäsenten kanssa, kuulevat vain yhden erotarinan ja auttaessaan vain toista vanhempaa, saattavat tehostaa konfliktia toiminnallaan tahattomasti. (Raitio ym. 2021).

Moniammatillisella yhteistyöllä on sosiaali- ja terveydenhuollossa pitkä perinne. Se toteutuu vaihtelevasti erityisesti palvelujen nivelkohdissa. Asiakasta koskevat tiedot ovat puutteellisia tai eivät siirry palvelusta toiseen. Ammattilaiset tuntevat huonosti toistensa työtä ja mahdollisuuksia auttaa asiakasta. Yhteistyön ongelmien taustalla on segretoitunut palvelujärjestelmä ja lainsäädäntö, sekä ammattien asiantuntijuuden korostuminen koulutustason noustessa. Yhteiskunnallinen muutos ja kehittyminen vaativat uudenlaista tapaa toimia yhteistyössä ja uudet ilmiöt pitää huomioida tutkimuksen, koulutuksen ja käytännön kentillä. Työntekijöiden keskinäinen vuorovaikutus ja sen välineet muuttuvat sähköisen vuorovaikutuksen lisääntyessä. Ammattilaisilta odotetaan yhä useammin ketterää näkökulman vaihtamista, osaamisen laaja-alaista päivittämistä tai kokonaan uuden työnkuvan oppimista (Juujärvi ym. 2019.) Tämä kuvastaa myös transprofessionaalista yhteistyötä, joka on yksi moniammatillisuuden muodoista. Transprofessionaaliossa yhteistyössä ammattilaiset ja asiakas luovat yhdessä ratkaisuja kompleksisiin ongelmiin sulauttamalla yhteen eri ammattilaisten osaamista ja tieteenalakohtaista tietoa sekä asiakkaan omaa asiantuntijuutta (Bernstein 2015). Ammattilaisten on kyettävä refleктоimaan tietoa, heidän on oltava avoimia uudelle tiedolle, heidän tulee sietää tiedon monimuotoisuutta ja kyettävä muodostamaan kokonaiskuva tarkasteltavaan ilmiöön (Klein 2010).

Palvelujen yhteensovittaminen ja monialainen yhteistyö edistävät niin sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamista kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen vaikuttavuutta. Ilman parantuvaa palveluintegraatiota on vaikea turvata yhdenvertaisia ja laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja, edistää ehkäisevää ja ennakoivaa toimintaa, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisien työvoiman saanti koko palveluketjussa tai vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin sekä hillitää kustannusten kasvua. Palvelujen parempi yhteensovittaminen säästää resursseja ja sen avulla pystytään tehokkaammin vastaamaan erilaisten asiakkaiden palvelutarpeisiin. Mitä paremmin pystytään ehkäisemään palvelutarpeiden syntyä, sitä parempi vaikuttavuus on myös sotehenkilöstön riittävytyteen jatkossa. Yhteen sovitetuista palveluista hyötyvät erityisesti palvelujen käyttäjät, jotka käyttävät samanaikaisesti paljon tai monialaisesti palveluja. Vaikuttavuusperustaisuuden ytimessä ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon tuottavuus, vaan asiakkaan tai potilaan saama terveys- tai hyvinvointihyöty sekä palvelun laatu, jotka syntyvät koko palveluketjun työn tuloksena (STM 2023.)

Systeemisen työn tiimin malli on tuotu Suomeen vuonna 2017 vastauksena vaatimukseen lasten ja perheiden palveluiden uudistamisesta (Aaltio & Isokuortti 2021). Systeemisessä lastensuojelussa sovitetaan yhteen luottamukseen perustuva moniammatillisesti toteutettava systeeminen vuorovaikutustyö, lapsen suojeleminen vaikeissa perhetilanteissa, ja virkavastuulla tapahtuva julkisen vallan käyttö. Työskentelyn ytimessä on kunnioittava, keskustelevalle ja ratkaisukeskeinen vuorovaikutus. Lähtökohtana on koko perheen ja erityisesti lapsen tai nuoren kokemukset. Lastensuojelun systeemisen toimintamallin tavoitteena on varmistaa asiakkaana olevien lasten oikeuksien toteutuminen vahvistamalla ihmissuhdeperustaista ja kohtaavaa työskentelyä, kuulemalla lapsia ja heidän läheisiään sekä vahvistamalla heidän vaikuttamismahdollisuuksia vahvistamalla eri toimijoiden yhteistyötä, rakentamalla yhdessä asiakkaiden kanssa syvempää ymmärrystä lapsen ja perheen tilanteista ja avuntarpeista, tekemällä lastensuojelutyöstä vaikuttavampaa ja luomalla tukea antavat rakenteet sosiaalityöntekijöille ja muille tiimin jäsenille (THL 2023a).

Erotyötä tekevien ammattilaisten osaamisen vahvistaminen

Toimivia työkäytäntöjä eroperheiden auttamiseksi on toistaiseksi vähän. (Ensi- ja turvakotien liitto 2020). Erokonfliktin helpottamiseksi Ensi- ja turvakotien liitto pilotoi OT-keskuksiin liittyvässä Turvassa-hankkeessa yksilö- ja ryhmämuotoista työskentelyä (Halila ym. 2021). Ensi- ja turvakotien liitto on julkaissut hankkeesta Vaativan erotyön käsikirjan työntekijöiden tueksi. Myös THL on julkaissut verkkosivuillaan vaativien erotilanteiden oppaan ammattilaisen työn tueksi (THL 2023b). Oppaaseen on koottu hyviä käytäntöjä vaativiin erotilanteisiin liittyen.

Vaativat ero- ja huoltoriidat edellyttävät ammattilaisilta monenlaista osaamista ja asiantuntemusta, jotta perheet tulevat autetuiksi. Tilanteissa painottuvat perhe- ja konfliktiteoreettinen sekä rikosoikeudellinen osaaminen, väkivaltatyön osaaminen sekä traumainformoitu ja terapeuttiset lähestymistavat. Lisäksi tarvitaan taitoa työskennellä lasten kanssa ja tunnistaa lapsen oireilu, jotta hän voi tulla kohdatuksi ja ymmärretyksi tarvittavalla tavalla. Nämä eri osaamistarpeet korostavat monialaisen yhteistyön merkitystä ja tärkeyttä. (Nikupeteri & Laitinen 2021.) Ammattilaiset kohtaavat eronneita vanhempia ja heidän lapsiaan monella eri toimialalla. Jokaisella ammattilaisella on omat tehtävänsä ja toimivaltansa, jolla hän voi parhaimmillaan tukea lasta ja perhettä vaikeissa tilanteissa (Vaitomaa ym. 2021; Hautanen ym. 2022).

Kompleksisuutta osaltaan tuottaa ero- ja huoltoriitojen lainsäädännöllinen perusta ja valtiollinen ohjaus. On tarpeen kehittää ammattitaitoa lisäämällä osaamista ilmiöstä, jotta ymmärrys vaativista ero- ja huoltoriitatilanteista lisääntyy ja jokainen ammattilainen voi omassa tehtävässään tukea parhaiten eroperheen jäseniä. Vaativiin erotilanteisiin ja niissä esiintyvään väkivaltaan tai sen uhkaan, vainoon, lapsen lojaliteettiristiriitaan sekä yleisimmin lapsen kanssa työskentelyyn ja lapsinäkökulman huomiointiin, tarvitaan lisää koulutusta ja osaamista. (Rautio ym. 2021.)

Vuorovaikutusosaaminen on erityisen keskeistä lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevillä ammattilaisilla. Sosiaalityöntekijöiden osaamisen vahvistamisessa kiinnitettiin huomiota erityisesti vuorovaikutustaitoihin. Työntekijän ja asiakkaan välinen vuorovaikutus on sosiaalityön ydintä, ja vuorovaikutustaidot ovat yksi keskeisistä osa-alueista, johon tutkimusalan ja kehittäjien tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Vuorovaikutuksen laadun ei tulisi nojata työntekijöiden luontaisiin taitoihin tai perustutkintoon sisältyviin muutaman opintopisteen kurssiharjoituksiin, vaan osaamisen varmistamiseksi tarvitaan enemmän vuorovaikutustutkimusta ja tutkimukseen perustuvaa koulutusta (Aaltio & Isokuortti 2021.) Länsirannikon OT-keskushanke järjestää vaativan vuorovaikutuskoulutuskokonaisuuden sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen sekä järjestöpuolen työntekijöille ja esimiehille, jotka kohtaavat työssään vaativia vuorovaikutustilanteita. Monialaisen koulutuksen tarkoituksena on vahvistaa ammattilaisten vuorovaikutusosaamista vaativissa ja paineisissa tilanteissa, sekä ymmärtää etukäteisvalmistautumisen, palautumisen ja reflektoinnin merkityksen vaativissa tilanteissa.

Sote-uudistuksesta johtuvien uusien osaamistarpeiden arvioidaan liittyvän uudenlaiseen palvelujärjestelmään ja työnjakoon, asiakaslähtöisten palvelujen tuottamiseen sekä asiakkaiden

valinnanvapauteen. Näiden muutosten toteuttaminen edellyttää sosiaali- ja terveysalan eri ammattiryhmiltä tiivistä yhteistyötä, asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen arviointia ja tarkoituksenmukaisten palvelujen suunnittelua yhdessä. Tulevaisuuden osaamistarpeiden suhteen on huomioitava erityisesti alan työvoiman saatavuuden turvaaminen sekä alan vetovoimaisuuden vahvistaminen (Kangasniemi ym. 2018.)

Osaamis- ja tukikeskuksen rooli vaativissa ero- ja huoltoriidoissa

Ensi- ja turvakotiliitto käynnisti vuonna 2019 Turvassa-hankkeen, jonka tarkoituksena oli lisätä mm. eri tahojen jaettua ymmärrystä vakavista eroista ilmiönä, parantaa eri tahojen välistä yhteistyötä sekä linkittää järjestöissä tehtävä työ, kuten vaativia eroja koskeva osaaminen osaksi rakenteilla oleviin OT-keskuksiin. (Vaitomaa ym. 2021.) Turvassa-hankkeessa (2019–2021) tehdyn tiedonkeruun ja selvityksen pohjalta Ensi- ja turvakotien liitto laati kymmenen suositusta vaativien ero- ja huoltoriitojen parissa työskenteleville ammattilaisille ja päättäjille työkäytäntöjen kehittämiseksi. Suositukset sisälsivät mm. lapsen edun turvaamisen ja oikeuden tulla kuulluksi ja autetuksi, moniammatillisen riskien arvioinnin, riittävien ja oikein kohdennettujen palveluiden turvaamisen, vanhempien ohjaamisen vanhemmuustyöskentelyyn, ammattilaisten riittävät resurssit ja koulutuksen vaativiin erotilanteisiin, tiedonkulun esteiden poistaminen sekä rakenteiden luomisen OT-keskuksille. (Raitio ym. 2021.)

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL) on maininnut Lapsen hyvä tilanne –neuvonpidon yhtenä toimintamallina vaativiin erotilanteisiin. Lapsen hyvä tilanne –neuvonpidon tavoitteena on yhdessä vanhempien kanssa miettiä eron ja lapsen arkeen liittyviä asioita sekä selkeyttää niitä lapsen kannalta suotuisasti. Neuvonpidossa vanhempien on mahdollista yhdessä löytää ratkaisuja ja tehdä sopimuksia lasta koskevissa asioissa. Lapsen kanssa keskustellaan ikätasoisesti hänen arkeensa liittyvistä asioista. Lisäksi lapsen ajatukset käydään läpi vanhempien kanssa. (Vormisto 2019.) Mallin avulla lisätään ja laajennetaan perus- ja erityistason osaamista, mikä on yksi OT-keskuksen keskeisiä tehtäviä. Neuvonpidon mallia tarjoamalla on vastattu OT-keskuksen tavoitteeseen tukea alueen palveluiden kehittämistä ja työntekijöiden osaamisen vahvistamista koulutuksen kautta. (kts. OT 2019.) Mallin avulla tuki tuodaan lapsen kehitysympäristöön sekä lapsen ja perheen kanssa työskentelevien ammattilaisten luokse. Neuvonpidon avulla on mahdollista edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä kokoamalla yhteen perheen kanssa työskentelevät ammattilaiset. Tällainen työskentely estää paineisen erotilanteen kanssa työskentelevän työntekijän yksin jäämistä ja helpottaa työntekijän kuormitusta tilanteissa.

LÄHTEET

Aaltio, E. & Isokuortti N. (2021) Lastensuojelun tutkimusperustan vahvistamisen haasteita ja mahdollisuuksia. Kasvun tuki aikakauslehti 2/2021. [kasvun-tuki-02-2021-aaltio.pdf \(kasvuntuki.fi\)](https://www.kasvuntuki.fi/files/inline-files/kasvun-tuki-02-2021-aaltio.pdf)

Aaltio, E. & Isokuortti, N. (2021) Developing a programme theory for a Systemic Practice Model in children's social care: key informants' perspectives. *Child & Family Social Work* 27, 444 – 453. DOI: 10.1111/cfs.12896.

Bernstein, J. H. (2015) Transdisciplinarity: A Review of Its Origins, Development, and Current Issues. *Journal of Research Practice* 11 (1), 1 – 20.

Ensi- ja turvakotien liitto (2020) Apua lapsille, vanhemmille ja läheisille vaativissa erotilanteissa. Turvassa-hanke 2019-2021. file:///C:/Users/viilim/Downloads/ETL_Turvassa_A5_15062020_low_sivut.pdf Luettu 4.5.2023

Halila, R., Kaukonen, P., Malja, M. & Savola, S. (toim.) (2019). Lasten, nuorten ja perheiden Osaamis- ja tukikeskukset. LAPE-muutosohjelmassa tehdyn valmistelutyön loppuraportti. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Halila, R., Hoikkala, S., Malja, M. & Tapiola, M. (2021) Lasten ja nuorten vaativimpien palveluiden osaamis- ja tukikeskuksia valmistelevan työryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:18. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Hautanen, T. & Ritala-Koskinen, A. (2022) Monialaisen työn rajat vaikeissa ero- ja huoltoriitatilanteissa. Teoksessa Laura Yliruka; Pia Eriksson; Liisa Jokinen & Kaisa Pasanen (toim.) Kohti monitoimijaista lastensuojelua hyvinvointialueilla.

Juujärvi S., Sinervo T., Laulainen S., Niiranen V., Kujala S., Heponiemi T. & Keskimäki I. (2019) Sote-ammattilaisten yhteinen osaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksessa. THL. 3/2019.

Juusola, A & Vehkaoja, S. (2018) Kohti muutosta –muutokseen motivoiminen yhteistyössä lapsen ja nuoren kanssa. Teoksessa Sauli Hyvärinen & Tarja Pösö (toim.) Lasten haastattelu lastensuojelussa. Ps-kustannus.

Kangasniemi M. Hipp K. Häggman-Laitila A. Kallio H. Karki S. Kinnunen P. Pietilä A. Saarnio R. Viinamäki L. Voutilainen A. Waldén A. (2018) Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018.

Kiili, Johanna (2006) Lasten osallistumisen voimavarat: Tutkimus ipanoiden osallistumisesta. Jyväskylä studies in education, psychology and social research, 283. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Klein, Julie Thompson (2010) A taxonomy of interdisciplinarity. Teoksessa Robert Frodeman, Julie Thompson Klein & Carl Mitsham (toim.) The Oxford handbook of interdisciplinarity. Oxford: Oxford University press.

Lapsenhuoltolaki (HE 88/2018)

Muukkonen, T. & Vaitomaa, J. (2021) Johdanto vaativaan erotyöhön ja Turvassa-hankkeen kehittämistyöhön. Teoksessa Johanna Vaitomaa; Tiina Muukkonen & Susanna Rautio (toim.). Vaativan erotyön käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto.

Nikupeteri, A. & Laitinen, M. (2021) Moniammatillisuus vaativan eroauttamisen tukena. Teoksessa Johanna Vaitomaa; Tiina Muukkonen & Susanna Rautio (toim.). Vaativan erotyön käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto.

OT (2019) Osaamis- ja tukikeskuksen pohjapaperi.

OT (2021) Osaamis- ja tukikeskuksen hankeraportti.

Rautio, S., Vaitomaa, J. & Korpipää, H. (2021) Vaativat ero- ja huoltoriidat eri hallinnonalojen tilastoissa ja työkäytännöissä. Ensi- ja turvakotien liiton selvitys. file:///C:/Users/viilim/Downloads/ETKL_Turvassa_selvitys_20122021.pdf#page=12&zoom=100,0,0 Luettu 4.5.2023

Stafford Lisa, Harklin, Joe-Ann, Rolfe, Annie, Burton, Judith & Morley, Christine (2021) Why having a voice is important to children who are involved in family support services. Child and abuse neglect, 115, 104987.

Stenvall, Elina (2018) Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus. Lasten osallisuus, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä. Acta universitatis Tamperensis, 2407. Tampere: Tampereen yliopisto.

STM (2023) Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:8. [Tiekartta 2022–2027 - Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaaminen \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.stm.fi/julkaisut/2023/8/tiekartta-2022-2027-sosiaali-ja-terveysalan-henkiloston-riittavyyden-ja-saatavuuden-turvaaminen)

Suomen perustuslaki (731/1999)

THL (2023a). Systeminen toimintamalli lastensuojelussa. [Systeminen toimintamalli lastensuojelussa - THL](#). Luettu 4.8.2023.

THL (2023b) Vaativat erotilanteet ja eron jälkeinen väkivalta. [Vaativat erotilanteet ja eron jälkeinen väkivalta - THL](#) Luettu 8.5.2023.

Toivonen, V & Pollari, K (2018) Lapsen haastattelu –osa lapsen oikeutta osallistua. Teoksessa Sauli Hyvärinen & Tarja Pösö (toim.) Lasten haastattelu lastensuojelussa. Ps-kustannus.

Vaitomaa, J., Muukkonen, T. & Rautio, S. (toim., 2021). Vaativan erotyön käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto.

Vormisto, T. (2019) Lapsen hyvä tilanne –neuvonpito vanhempien erotilanteessa. Innokylä. [Tapaa \(innokyla.fi\)](#). Luettu 6.6.2023.

Yleissopimus lapsen oikeuksista (60/1991)

Yliruka, L., Vartio, R., Pasanen, K. & Petrelius, P. (2018) Monimutkaiset ja erityistä osaamista edellyttävät asiakastilanteet sosiaalityössä. Valtakunnallisen kyselyn tuloksia. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.